

non modicum laboris mei fructum percepisse **A** strum sedulitatis et observantiæ meæ testimonio tuam : sin minus, novo hoc erga Gaudentium no- contentus ero.

TESTIMONIA DE GAUDENTIO.

S. Joannes Chrysost. epist. 184, edit. Frontonis Ducæi, Parisiis 1636.

GAUDENTIO EPISCOPO BRIXIANO. Nihil nos latet re- rum tuarum, sed tamquam præsentibus probe novimus studium tuum, vigilantiam, curas, labores quos pro veritate suscepisti; tibi quoque ingentes gratias agimus, neque mediocrem in tanta degentes solitudine consolationem haurimus ex tuæ charitatis ardore, ac sinceritate; cujus dum hic periculum fecimus, istic quoque integram illam vigere cognovimus, nec ullo modo aut temporis dinturnitate, aut itineris longi- tudine, debilitatam fuisse.

Palladius dial. de Vita S. Joan. Chrys., cap. 4, edit. Emerici Bigotii, Parisiis 1680.

Cum igitur sanctus Æmilii Beneventi episcopus, et Cythegius, et GAUDENTIUS, una cum Valentiniano **B** et Bonifacio presbyteris, accepissent litteras imperatoris Honorii, Innocentii, et Italorum episcoporum Chromatii Aquileiensis, et Venerii Mediolanensis, atque aliorum, nec non Commonitorium Synodi totius Occidentis, publica evectio Constantinopolim profecti sunt.

Rufinus in Præf. ad versionem librorum Recognitionum Clementis.

Tibi quidem, GAUDENTI, nostrorum decus insigne doctorum, tantus ingenii vigor, immo tanta spiritus gratia est, ut si quid a te etiam quotidiani eloquii more dicitur, si quid in ecclesia declamatur, id in libris haberi, et ad instructionem tradi posteris debeat.

Martyrolog. Rom. 25 Octob.

Brixianæ natalis sancti GAUDENTII episcopi, erudi- tione, et sanctitate conspicui.

Rampertus in Serm. de Translat. Philastrii, cap. 5.

Veluti in edito Sermone a præsule GAUDENTIO, vitæ scilicet beatissimi Philastrii pontificis, legitur.

Ibidem cap. 9.

Cujus vitæ, sanctitatisque eum sapuit episcopus GAUDENTIUS, successor suus, qui per quatordecim annos, forsitan et plus, diem transitus ejus feriatum ducebat, populo siquidem de eo sermonem faciens? *Nicéphorus Callistus lib. XIII Histor. Eccles., cap. 33, edit. Paris. 1630, ex recens. Frontonis Ducæi.*

Insuper synodi decreto, quæ Joannis causa in Italia coacta fuit, in manus recepto, Dei amans Æmilii Beneventi episcopus, Cathegius *(sic)* **D** et GAUDENTIUS, cum Valento, et Bonifacio presbyteris, Roma Byzantium profecti sunt.

Petrus Crinitus lib. VIII Commentar. de hon. discipl., cap. 1.

Ex nostris Tertullianus, Hilarius, Cyprianus, Augustinus, Hieronymus, Rufinus, Ambrosius, GAU- DENTIUS; nam horum quidem Commentarii perinde mihi atque thesauri videri solent, in quibus tam va-

ria, tam multiplex doctrinæ rerumque omnium cog- nitio est, ut universam prope antiquitatem, legesque omnes, et philosophiæ placita contineant.

Elias Capreolus lib. II Hist. Brix.

GAUDENTIUS continuo post Philastrium præsul noster, qua doctrina, quibus consiliis, et gravitate polluerit, ex ejus de Philastrio oratione vel maxime intelligi potest.

Aloysius Lipomanus in Præf. tom. IV.

Si vis scire quis fuerit GAUDENTIUS episcopus Bri- xianensis, et quantæ in Ecclesia auctoritatis, et reve- rentiæ, ex ejus scriptis facile recognoscet. Tempo- ribus enim D. Ambrosii floruit, et ipsomet teste, successor fuit Philastrii episcopi magnæ sanctitatis viri, qui D. Augustini tempora præcessit, et librum de Hæresibus scripsit. Synchronus etiam fuit GAU- DENTIUS Benivoli sanctissimi viri, tam in Ecclesia- sica, quam in Tripartita Historia celebratissimi, ad quem etiam quædam sua scripta dirigit.

Possevinus in Appar. Sacr.

GAUDENTII Brixianensis episcopi, qui Philastrio suc- cessit, opera D. Ambrosii, cujus ætate vixit, quique in Cappadociam iter suscepit, ut reliquias martyrum inde adveheret, et suum [*Fortè suam Ecclesiam*] eidem reliquiis nobilitaret, exstat oratio habita in dedicatione basilicæ, ubi de iisdem martyribus plura. Exstant item tractatus, seu sermones, quibus uti- lem, et lectu dignam præfationem ascripsit.

Baronius ad A. C. 386, n. 7.

C GAUDENTIUS, haud pridem defuncto Philastrio, quem vidimus interfuisse cum Ambrosio Aquileiensi concilio, in locum ejus subrogatus est, licet immatura ætate, sed præstans doctrina, atque virtutibus: verum quali, quantave adhibita vi, ipse declarat in Sermonis exordio quem de sua Ordinatione tunc habuit.

Idem ad A. C. 451, n. 16.

Fuerunt sane iidem florentissimarum Ecclesiarum antistites: quarum Brixiana nobilitata sanguine martyrum, sanctis quoque episcopis, Philastrio, GAUDENTIO, et aliis pluribus illustratur.

Bellarminus de Script. Eccles.

GAUDENTIUS, successor Philastrii in episcopatu Brixianæ, scripsit utilissimos tractatus de variis argu- mentis, qui exstant.

Labbeus de Script. Eccl. tom. I, pag. 337.

GAUDENTIUS, Philastrii in Brixiano episcopatu ab anno 387 successor usque ad initia sæculi quinti, et annum vel 410, ut quidam, vel 427, quantum quidem ex ejus successoris Pauli initiis datur intelligi, quem Ferdinandus Ughellus tom. IV Italiae sacræ docet episcopalem dignitatem adeptum anno 427:

GAUDENTIUS vero obiit die 25 Octobris, conditus A Brixiae in Basilica sancti Joannis Evangelistae.

Gaspard. Barthius lib. xviii Advers. cap. 1.

GAUDENTII Tractatus in Exodum perspicue boni sunt.

Ferdinandus Ughellus tom. IV Ital. Sac., Edit. Ven., col. 528.

Satagente deinde Ambrosio Mediolanensium sanctissimo præsule (Brixiani) ad hanc sedem (Brixianam scilicet) provexere sanctum GAUDENTIUM, adhuc florentis ætatis, anno 385 in Oriente ad sacra loca peregrinantem; doctrina, ac sanctitate virum insignem.

Philippus Ferrarius in Catal. SS. Ital. 25 Octobr.

GAUDENTIUS, S. Philastrii discipulus et successor, juvenis ad episcopatum Brixiansem, et invitus assumptus est; a S. Ambrosio episcopo Mediolanensi, cui familiarissimus erat, consecratus. Is in Palæstinam peregrinatus, multis et præclaris reliquiis suam ditavit Ecclesiam, quarum partem ex Palæstina, partem vero ex Cæsarea Cappadociæ a S. Basilii neptibus monialibus, alias Roma, alias Mediolano accepit. Plura scripsit, doctrina enim excelluit, ex quibus aliqua in Bibliotheca Patrum leguntur, insignem illius eruditionem testantia.

Aubertus Miræus in Auctar. de Script. Eccl.

GAUDENTIUS, Brixianensis in Italia episcopus, Philastrii illa in cathedra successit, procurante Ambrosio episcopo Mediolanensi, ut ipse GAUDENTIUS testatur in sermone quem de ordinatione sua habuit. De peregrinatione in Orientem a se suscepta idem ipse agit in sermone de dedicatione ecclesiæ. Scripsit tractatus varios quos Bellarminus in Catalogo recenset; exstantque in Bibliotheca veterum Patrum.

Joannes Cardinalis Bona in Præf. lib. de divina Psalmod.

GAUDENTIUS, episcopus Brixianensis, pietate, et sapientia illustris.

Acta SS. 10 Martii, pag. 14, § 1, n. 7.

Inter antiquiores Patres Latinos floruit S. GAUDENTIUS, satagente S. Ambrosio episcopo Brixianensis circa annum 385 creatus: inter cujus Opera exstat homilia de sanctis XL martyribus, habita die dedicationis basilicæ ad honorem illorum a se erectæ. Retexitur ab eo historia martyrii, indicaturque occasio reliquiarum ab se ex Oriente ad suam Ecclesiam delatarum, quam saltem partem mox proferemus. In aliis sanctum Basilium ferme secutus est.

Gerardus Joan. Vossius lib. 3 de Hist. Lat., cap. 2.

GAUDENTIUS, Brixianensis episcopus, memoriæ prodidit vitam S. Philastrii, cui successerat in episcopatu. Habes eam apud Surium tom. IV, die 18 Julii.

^a An a Caveo recte hoc dici potuerit, satis colligitur ex Veterum testimoniis, Joannis Chrysostomi,

Obiit autem Philastrius anno 387: unde GAUDENTII ætas satis patet.

Natalis Alexander Select. Hist. Eccl. Sec. iv, cap. 6, art. 34.

GAUDENTIUS, Philastrii in Brixianensi episcopatu successor, ab anno 387 usque ad initia sæculi quinti floruit. Plures tractatus, seu sermones, habuit variis de argumentis, qui exstant in Bibliothecis Patrum.

Guilielmus Caveus Histor. Litter. Eccles. Script. Sec. iv.

GAUDENTIUS, cujus aut nulla, aut rara admodum apud Veteres memoria^a, dum provincias Orientales religionis ergo peragraret, et circa annum 387 Cæsariæ Cappadociæ hæreret, mortuo interea temporis Philastrio Brixianensi episcopo, ei ab Ambrosio, aliisque provinciæ Cisalpinæ episcopis, successor absens designatur; neve electio alicujus fraude incassum cederet, singulorum juramento confirmatur. Cumque hæc audisset GAUDENTIUS, et in Occidentem reditum detrectaret, missa est ab episcopis ad ipsum legatio, et ad Orientis etiam Antistites, qua rogarent ut renitentem reverti GAUDENTIUM ecclesiasticis censuris compellerent. Factum id; coactusque redire GAUDENTIUS, sanctorum XL martyrum reliquias, a sacris virginibus S. Basilii neptibus Cæsariæ agentibus acceptas, secum detulit, et Ecclesiæ Brixianæ regimen suscepit. Anno 405, synodi Romanæ, et Honorii imperatoris nomine legationem una cum aliis quibusdam episcopis obisse videtur, ut Arcadium imperatorem Chrysostomo subinfensum, pacatiorem redderet. Quo anno e vivis ereptus sit, parum liquet.

NOTA. *Quanti autem faciendum sit viri clariss. Sebastiani Tillemontii testimonium superius allatum in Præfatione num. 24, quod hujusmodi est: Quoique son style (Gaudentii nempe) paraisse assez simple, néanmoins il a de l'élégance, et l'on y voit un génie fort doux, et en même temps fort agréable. Mais pour le fond des choses, la doctrine et les instructions en sont excellentes, assertat ipsemet Dupinius, cujus audax de Gaudentianis scriptis judicium eo testimonio retunditur. Hæc habet de Tillemontio in Biblioth. sua Ecclesiastica Dupinius: Les Mémoires sont d'une recherche presque infinie, et composés avec toute l'exacritude possible.... Les notes qui sont à la fin de chaque volume sont excellentes, et d'une critique très-exacte.*

Hoc monitum pro Testimoniorum de Gaudentio coronide adjiciendum jussit Eminentissimus editionis hujus Mæcenæ, ut Gaudentianis scriptis magis magisque sua staret auctoritas, quam temere conatus est lædere Dupinius.

Palladii, Rufini, et aliorum, quæ supra attulimus.